

Učební osnovy

**hry na klavír, varhany a harfu pro II. stupeň studia na
lidových školách umění**

Hudební obor

**Schváleno výnosem ministerstva školství České socialistické republiky
pod č. j. 14 466/85-35 ze dne 15. dubna 1985 jako učební osnovy
pro II. stupeň studia LŠU s účinností od 1. září 1988**

STATNÍ PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, n. p., PRAHA

1986

11 521

Učební osnovy hry na klavír
pro II. stupeň na LŠU

Učební osnovy hry na klavír pro II. stupeň v zásadě navazují na učební látku I. stupně základního studia s přihlédnutím k tomu, že zde mohou studovat i nadaní zájemci, kteří neprošli soustavným základním studiem I. stupně na LŠU, pokud při přijímací zkoušce prokáží, že splňují požadavky tohoto studia. Protože se předpokládá, že žáci nebudou stejně technicky vyspělí a budou mít i značně rozdílné možnosti pro domácí přípravu, není učební látka s výjimkou studijních zaměření uvedených v učebních plánech č. 13 a 14 rozdělena do jednotlivých ročníků a výchovně vzdělávací cíle, studijní úkoly a hudební materiál jsou uvedeny souhrnně. Učitel vypracuje proto v souladu s konkrétním studijním zaměřením individuální studijní plány žáků s přihlédnutím k jejich technické i hudební vyspělosti, dalším předpokladům i časovým možnostem.

Učební plán č. 10

Studijní zaměření žáků: komorní nebo souborová hra nebo hra v orchestru - pro žáky od 14 let a dospělé, klavír, varhany¹⁾, harfa¹⁾, housle, viola, violoncello, kontrabas, akordeon, cimbál, dechové nástroje, bicí nástroje²⁾. Hlavním předmětem je hra na některý z uvedených nástrojů.

Délka studia: 4 roky

Poř. čís.	P ř e d m ě t	Ročník			
		1.	2.	3.	4.
1.	Hra na nástroj a možnosti hry na příbuzné nástroje a nástroje elektrofonické podle studijního zaměření, průprava k souhře, improvizace a hra z listu ³⁾⁵⁾	1	1	1	1
2.	Čtyřruční hra (klavír), doprovod vokální a instrumentální (všechny nástroje) komorní hra nebo souborová hra nebo hra v orchestru ⁴⁾	2	2	2	2
3.	Nauka o hudbě nebo úvod do skladebných nauk	1,5	1,5	1,5	1,5
	Celkový počet vyuč. hodin týdně	4,5	4,5	4,5	4,5

- 1) K výuce hry na varhany a na harfu na II. stupni základního studia se přijímají jen žáci, kteří ukončili I. stupeň základního studia hry na klavír.
- 2) K výuce hry na bicí nástroje jako hlavnímu předmětu se mohou výjimečně přijmout též žáci, kteří v I. stupni základního studia absolvovali hru na bicí nástroje jako nepovinný předmět.
- 3) Označené předměty musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.
- 4) Při výuce hry na varhany a harfu se předmětu vyučuje až od 2. ročníku.
- 5) Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, přidělí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.

Výchovně vzdělávací cíl

Cílem studia se zaměřením na komorní a souborovou hru je připravit umělecky samostatného, dobrého a pohotového amatéra, který bude vybaven takovými hudebními a technickými dovednostmi, aby byl schopen stylově čisté interpretace přiměřeně náročných skladeb sólových, komorních i ansáblových. Absolvent středního studia by měl být pohotovým klavírním doprovazečem a podle svých schopností a zájmu by měl být schopen i jednoduché, ale vkusné stylizace doprovodů k písním. Vzhledem k nutnosti soustavné praktické přípravy žáka pro tyto náročnější úkoly, zahrnuje učební plán vedle hlavního předmětu - hry na nástroj - i povinný

doprovod, čtyřruční, komorní nebo souborovu hru a podle podmínek školy, zájmu a schopností žáka též předmět nauka o hudbě nebo úvod do skladebných nauk. Individuální vyučování hlavním předmětu tu slouží k upevňování, prohlubování a rozvíjení technických i výrazových dovedností žáka, k rozšiřování repertoáru na úrovni jeho technické a hudební vyspělosti a k poznávání klavírní literatury. Během studia má žák získat širší kulturně politický rozhled a dobrou orientaci v kulturním a zejména hudebním životě se zvláštním zřetelem ke klavírní hře. Za tím účelem je třeba využívat systematicky organizovaných i individuálních návštěv koncertů, poslechu rozhlasu, televize, gramofonových i mg. nahrávek domácích i světových interpretů. Absolvent II. stupně má být všestranně připraven pro účast na kulturním životě naší socialistické společnosti tak, aby jej byl schopen spoluvytvářet na pracovišti a v místě svého působení jako účastník ZUČ i organizátor.

II. stupněm se zpravidla uzavírá hudební vzdělávání žáka na LŠU. Proto je třeba upevnit dosud získané pianistické dovednosti a návyky, které žák potřebuje k udržení potřebné zručnosti a úhazové kultury a ke zvládnutí studovaných skladeb. Zejména je třeba pěstovat schopnost vyrovnané pasážové hry, kultivovaný klavírní tón, smysl pro krásu hudební fráze, plastičnost polyfonní hry a dbát na dodržování hlavních reprodukčních zásad při interpretaci skladeb různého stylu a žánru. Žáky je třeba naučit samostatnému účelnému studiu, vést je k pohotovosti a podporovat jejich osobitý přístup k interpretovaným skladbám. Během studia by se však měl žák seznámit s typickými ukázkami všech stylových období a to jak ve skladbách sólových, komorních doprovodech apod., které bude sám hrát nebo poznávat poslechem. Aby žák získal co největší rozhled po hudbě, zejména klavírní literatuře, rozdělí učitel plánovanou látku podle stupně zpracování tak, že jen některé skladby budou určeny k dokonalému nastudování, další budou nastudovány zčásti za účelem poznání literatury. Vniknutí do hudební struktury některých skladeb bude sloužit i připravená hra z listu, která zároveň připravuje žáka pro globální čtení partu a hru z klavírních výtahů. Pro rozvoj pohotovosti ve čtení z listu jsou zařazovány i 2 a 4 ruční úpravy

komorní, operní a symfonické hudby. Při tom je třeba vést žáka k uvědomělému rozlišování mezi jednotlivými stupni propracování skladby. Při výběru repertoáru dbá učitel vedle hledisek pedagogických i na individuální zájmy žáků, zejména při jejich zařazování do souborů různého zaměření (komorní, estrádní, jazzové).

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Shrnutí výsledků dosavadního studia a doplnění studijních úkolů podle potřeb a schopností žáka.

Technická příprava

Průpravná cvičení, která předjímají nebo řeší technické problémy studovaných skladeb podle individuálních potřeb žáka se zvláštním zřetelem na dvojhmaty, skoky, oktávy, lomené oktávy, trylky.

Stupnice a akordy

Durové a mollové stupnice kombinované v šestnáctinovém pohybu v oktávách popřípadě též v terciích a sextách. Velký rozklad kvintakordu (popřípadě též zm 7 a D7) s obraty přes 4 oktávy. S výkonnějšími žáky též kombinované.

Etudy, řešící různé druhy techniky pro pravou i levou ruku. Zařazovat kratší etudy, neuvazující na přednesový repertoár sólový i komorní. Některé studijní úkoly je možno řešit přímo na přednesových skladbách (toccatiny, přednesové etudy, polyfonní skladby atd.).

Hra z listu:

Cvičit na vybraných 2 a 4 ručních skladbách. Stupeň obtížnosti volí učitel podle pohotovosti, kterou získal žák v předcházejícím studiu. Vést žáka k samostatnému přehrávání původní klavírní literatury i klavírních úprav.

Improvizace klavírních doprovodů

Upevnit základní dovednosti tak, aby byl žák schopen jednoduché klavírní stylizace doprovodů k písním s přihlédnutím k jejich charakteru a náladě. Podle schopností a zájmu žáka je možno využít učebních osnov předmětu elementární improvizace.

Hudební materiál

Technická průprava:

- A. Cortot: Účelné základy klavírní techniky (Paříž)
- E. Dohnányi: Nejdůležitější prstové cvičení (Budapešť)
- V. Kurz: Technické základy klavírní hry
- M. Long: Klavírní škola (Paříž, Moskva)
- E. Mertke: Technická cvičení
- C. Taussig: Vorstufe (Steingraber)

Sbírkový materiál slouží především učitelům, který může kombinovat a vybrat cvičení z různých sbírek, popřípadě sám vytvářet vhodná cvičení podle individuální potřeby žáka.

Stupnice a akordy

Všechny durové a mollové stupnice a akordy - výběr podle individuálních potřeb žáka.

Etudy:

- K. Černý: op. 821: 160 osmitaktových cvičení (výběr)
- K. Černý: op. 299: Škola zběhlosti
- H. Berens: op. 61, Nová škola zběhlosti
- J. B. Cramer-Bülow: 60 vybraných etud (výběr snazších)

Přednesové skladby:

Skladby barokní epochy

J. S. Bach: Dvouhlasé invence a tříhlasé sinfonie

Francouzské suity

J. Chr. Bach: Sonáty (výběr)

Ph. E. Bach: Rondo

W. F. Bach: 12 polonézů na fortepianu (PWN - výběr těžších) -

Synové J. S. Bacha (W. Fr. Bach, J. Chr. Bach, Ph. E. Bach -
- Peters)

F. Couperin: Sestra Monika, Les Vendageuses, La Nanette,
Le Revielle Matin, La Linote ifarauchéo,
Les Moissonneures
Zwölf Klavierstücke (EMB)
Ausgewählte Stücke für Klavier

G. F. Händel: Suity (výběr)

H. Purcell: Ausgewählte Stücke für Klavier (PWM)

J. Ph. Rameau: Les tendres Plaintes, Le Tambourin, La Poule

D. Scarlatti: Sonáty (výběr)

J. A. Štěpán: Menuety (SHV)

Altenglische Klaviermusik (PWM)

Alte Meister der Klaviermusik (Herrmann-Peters)

Klavírní skladby XVII. a XVIII. století (Šetková-SNKLHU)

Klavírní skladby starého Španělska a Portugalska (Sýkora -
Musica viva historica)

Starí italští mistři (Z. Böhmová-A. Grünfeldová-Supraphon)

Klasické skladby

L. v. Beethoven: 6 sonatin

Bagately op. 33, 119, 126

Rondo C-dur

Sonáty (výběr nejsnazších)

Variace Nel Cor pia

Sonáty a sonatiny (výběr)

J. L. Dusík, op. 16: Melodické etudy,

L' Amusoiro

Les Adieux

J. L. Dusík: Rondo B dur

Sonáta a moll

J. Haydn: Sonaty (výběr)

L. Koželuh: 5 sonat

W. A. Mozart: Fantazie d-moll

Ronda (výběr snazších)

Sonáty (výběr snazších)

V. Tomášek: Šest eklog

J. A. Vitásek: Tři přednesové skladby

J. H. Voříšek, op. 7 č. Impromptus

op. 18 č. 1 Rondo

op. 20 Sonata

Klavírní sonáty (Macudzinský-SNKLHU)

Sonatiny a ronda II. (Kurz)

Skladatelé XIX. století:

J. Brahms: Valčíky (výběr)

P. I. Čajkovský op. 37 Roční doby (výběr)

op. 40 č. 2 Chanson triste

op. 51 č. 6 Valčík

E. H. Grieg: Lyrické kusy

op. 47 č. 2 Lístek do památníku

op. 6 č. 3 Humoreska

F. Chopin: Mazurky (výběr)

Nocturna (výběr)

Preludia (výběr)

Valčíky (výběr)

F. Liszt: Consolations

F. Mendelssohn/Bartholdy: Kinderstücke

Písně beze slov (výběr)

F. Schubert: op. 94 Moments musicaux (výběr)

op. 90 a 142 Impromptus (výběr snazších)

Dvě scherza

A. Schumann: op. 15 Dětské scény

op. 124 Lístky do památníku (výběr)

op. 99 Pestré listy (výběr)

A. Dvořák, op. 8 Silhuetty (výběr)

op. 101 Humoresky (výběr)

op. 56 Mazurky (výběr)

Poetické nálady (výběr)

Impromptu G

Z díla A. Dvořáka (Edice LŠU)

Z. Fibich: Nálady, dojmy a upomínky (výběr)

B. Smetana: Lístky do památníku

Salonní polka E dur op. 7 č. 3

Bettina polka

Poetická polka

Polka f moll

Vzpomínka a-moll

Vzpomínka na Plzeň

Valčíky (výběr)

Bagately a impromptus

Črty (Idyla)

Andante

Jiřinková polka

Ze studentského života

Klavírní skladby (Dr. V. Štěpán)

Z díla B. Smetany (Edice LŠU)

Album světových romantiků (Z. Böhmová-A. Grünfeldová, Supraphon)

Skladatelé XX. stol.

Cl. Debussy: Preludia (výběr)

Dětský koutek (výběr)

Doktor Gradus ad Parnassum

A. Chačaturjan: Sonatina C dur

D. Kabalevský: 20 preludií (výběr snazších)

Lehké variace a-moll

Sonatina C-dur č. 1

Album (Sovětské skladatelé dětem - Supraphon)

W. Lutoslawski: Bukoliky (PMM)

S. Prokofjev: Babiččiny pohádky

Gavotty (výběr)

S. Rachmaninov: Moments musicaux (výběr)

Preludium cis-moll

M. Ravel: Preludium

A. Skrjabin: Preludia (výběr)

D. Šostakovič op. 34 Preludia (výběr snazších)

Tři fantastické tance

Album (Sovětské skladatelé dětem) Supraphon

L. Bárta: Osm skladeb pro mladé klavíristy

J. Cikker: Čo mi deti rozprávali

P. Eben: Malé portréty

J. B. Foerster op. 47, Snění

L. Janáček: Po zarostlém chodníčku (výběr)

D. Kardoš op. 27, Klavírní skladby pro mládež (těžší)

O. Korte: Exkurze

B. Martinů: Bajky

Loutky

Film en Miniature

Vánoce

Drobné klavírní skladby (Panton)

- J. Matys: Malá preludia
V. Novák op. 55, Mládí II. díl
 Sonatina (Jarní)
V. Novák: Serenády
A. Očenáš: Na podium (Opus)
 op. 14 Mladost (výběr)
 op. 11 Nová jar
 Obrázky z bájí
M. Schneider-Trnavský op. 15, Slovenská sonatina
K. Slevický: 12 malých etud
E. Suchoň: Vojenská sonatina
 Preletěl sokol
J. Suk: Dvě klavírní skladby
 op. 7, Idylky
 Lístek do památníku
 Skladby z mládí
 Vesnická serenáda
 Z díla J. Suka (Edice LŠU)
J. Vřešťál: Paleta
I. Zeljenka: Bagately

Čtyřruční skladby
J. Ch. Bach: Sonáta F dur
L. v. Beethoven: Původní skladby pro klavír na 4 ruce
J. Brahms: Valčíky
P. I. Čajkovskij: Suita z baletu Louskáček
 Valčík z baletu Šípková Růžka
 Valčík z opery Evžen Oněgin
A. Dvořák op. 47: Bagately
 Legendy
 Polonéza
 op. 8: Silhuetty
 Skotské tance
 Slovenské tance
 op. 54: Valčíky
 op. 68: Ze Šumavy
Z. Fibich op. 19: Maličkosti
 op. 28: Sonáta B-dur

- E. Grieg: Deux pièces symphoniques
op. 35: Norské tance
op. 37: Valčíky. Caprice
- I. Hurník: Škola čtyřruční hry
- L. Janáček: Národní tance na Moravě
- F. Kuhlau: op. 44: Sonatiny
- M. Moszkowski: op. 12: Španělské tance
op. 65: Nové španělské tance
- W. A. Mozart: Původní skladby pro klavír na 4 ruce
- S. Prokofjev: Scény a tance z baletu Romeo a Julie
- Fr. Schubert: Pochody
Polonézy
Variace e-moll na francouzskou píseň
Původní skladby pro klavír na 4 ruce
Sämtliche Tänze
- R. Schumann op. 66: Obrázky z Východu
op. 85: Původní skladby pro klavír na 4 ruce
- K. Slavický: Suite pro klavír na 4 ruce (Panton)
- K. Sorokon op. 23a: Fragmenty
- J. Suk: V nový život
- Z. Šesták: Studentská knížka
- C. M. Weber op. 3, 10, 60: Původní skladby pro klavír na 4 ruce
Ansablí dlja fortepiano v čtyre ruki (ed. Muzyka)
- Literatura k improvizovanému doprovodu k písním:
- V. Jůzlová: Průpravná technická cvičení pro transpozici a doprovody lidových písní (Praha 1967)
- E. Kociánová - Z. Faltus: Improvizace klavírního doprovodu lidových písní pro posluchače hudební výchovy na PF (Brno 1970)

Za každý školní rok nestuduje žák nejméně 3 závažnější etudy nebo skladby obdobného charakteru, 2 polyfonní skladby, 2 kratší klavírní skladby různého stylu nebo charakteru, 1 skladbu cyklickou nebo 2 skladby větší formy sólové, čtyřruční, komorní nebo doprovod a několik dalších skladeb pro poznání literatury a získání pohotovosti.

Postupová zkouška

Na závěr 2. ročníku vykoná žák postupovou zkoušku v tomto rozsahu:

1 stupnice dur a moll a velký rozklad kvintakordu s obraty k hraným stupnicím.

1 skladba technického charakteru nebo závažnější etuda.

2 skladby odlišného charakteru a stylu nebo 1 skladba cyklická (sólové, čtyřruční nebo komorní).

Závěrečná zkouška

Studium II. stupně LŠU ukončí žák závěrečnou zkouškou nebo interním nebo veřejným absolventským vystoupením, kde přednese v libovolném výběru skladby odpovídající náročnosti a trvání z oblasti hry sólové, čtyřruční nebo komorní.

Učební plán č. 14

Oddělení klávesových nástrojů, smyčcových nástrojů, strunných nástrojů a oddělení akordeonové

Studijní zaměření žáků: příprava ke studiu na středních pedagogických školách, pedagogických fakultách a filozofických fakultách (hlavní předmět nauka o hudbě) - pro žáky s předběžnou hudební přípravou

Délka studia: 4 roky

Poř. čís.	Předmět	Ročník			
		1.	2.	3.	4.
1.	Nauka o hudbě	1,5	1,5	1,5	1,5
2.	Hra na nástroj ^{x)} (klavír, akordeon, kytara, housle)	2	2	2	2
3.	Elementární improvizace (doprovody k písním), hra na lehkoovladatelné nástroje, základy taktovací techniky	0,5	0,5	0,5	0,5
Celkový počet vyučovacích hodin týdně		4	4	4	4
Nepovinný předmět sborový zpěv		1	1	1	1

x) Pokud se žáci připravují ke studiu učitelství pro lidové školy umění na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích, zvyšuje se počet vyučovacích hodin ve hře na nástroj celkem na 2,5 hodiny týdně ve všech ročnících.

Náročnější program tohoto studijního zaměření je určen pro budoucí zájemce o studium s hudební specializací na Pedagogické fakultě a Filozofické fakultě (hudební výchova, učitelství LŠU, hudební věda a podobně) pro ty, kteří se chtějí věnovat zájmové umělecké činnosti na vyšší sólistické úrovni. Cílem je vybavit absolventy tohoto studijního zaměření nejen solidními základy, profesionální dovedností instrumentálních, které by jim umožnily úspěšné pokračování ve studiu na vysoké škole nebo samostatné amatérské uplatnění v kulturním životě společnosti, ale i přiměřenými znalostmi hudebně teoretickými a širším rozhledem kulturně politickým. Učební plán proto zahrnuje vedle hry na nástroj

povinný komplexní předmět Nauka o hudbě (intonace, základy harmonie, forem a dějin hudby) a, podle podmínek školy a konkrétního zaměření žáka též další předměty jako Elementární improvizaci, hru na lehkoovladatelné nástroje, Základy taktovací techniky, Úvod do skladebných nauk, Komorní hru nebo Sborový zpěv.

Učební osnovy hry na klavír v zásadě navazují na učební látku I. stupně. Jejich splnění předpokládá pravidelné, soustavné soustředěné a intenzivní cvičení v daleko větším rozsahu nežli u žáků praktického studijního zaměření. Žák musí být veden k tvořivému uplatňování všech poznatků z nauky o hudbě a to jak při uvědomělém studiu klavírních skladeb a partů, tak zejména v harmonizaci melodií a klavírní stylizaci doprovodu k písním v předmětu Elementární improvizace.

Studijní materiál ve všech 4 ročnících tvoří tyto složky:

technická cvičení

stupnice a akordy

etudy

skladby J. S. Bacha a dalších autorů barokní epochy

klasické sonáty

skladby romantické epochy

česká literatura

tvorba 20. století (česká i světová)

Učitel vypracuje individuální roční studijní plány žáků tak, aby všechny uvedené složky byly zastoupeny. U žáků, kteří absolvovali rozšířené vyučování na I. stupni zařadí učitel náročnější látku podle stupně jejich vyspělosti. Přičemž proporce jednotlivých složek zůstanou zachovány. Studijní materiál rozdělí podle plánovaného stupně propracování na:

- 1) Látku určenou k veřejnému provedení a ročníkovým nebo závěrečným zkouškám. Předpokládá se po všech stránkách dokonalé zvládnutí a hra z paměti.
- 2) Látku pro poznání literatury. Může být nastudována zběžněji, nemusí být zvládnuta z paměti, nepředpokládá dokonalé technické propracování všech detailů avšak vyžaduje se proniknutí do hudební struktury díla a jeho stylové provedení.

- 3) Připravenou hru z listu. Účelem je poznávání klavírní literatury, spontánní muzicírování, pěstování smyslu pro stavbu díla a pohotové (globální) čtení partu, doprovody a komorní hra jako příprava ke hře klavírních výtahů a partitur.
- 4) Čtyřruční a komorní hru. Čtyřruční hru učitele se žákem (po případě hru na dva klavíry) i nadále využívat pro rozvoj pohotovosti ve čtení z listu a poznávání hudební literatury (čtyřruční úpravy komorní, operní a symfonické hudby). Studium původní čtyřruční literatury dvěma žáky možno využívat v alternativě s komorní hrou.
- 5) Improvizovaný doprovod k písním se vyučuje v předmětu Elementární improvizace, který má samostatné učební osnovy a je určen především pro žáky, připravující se ke studiu učitelství.

V učebních osnovách jsou uvedeny obecné zásady výběru vhodného repertoáru. Učitel vybere konkrétní díla tak, aby zesáhla a dále rozvinula všechny oblasti techniky, zejména ty, které dělají žákovi potíže. Např. technické problémy děl J. S. Bacha a klasické sonáty dá do kontextu s etudami, výrazové problémy volně klasické věty do kontextu s tvorbou romantickou a pozdější.

Průpravná technická cvičení

K soustavnému a všestrannému rozvoji žakovy techniky používá učitel vhodně volených průpravných cvičení. Volí taková cvičení (z běžně dostupných sbírek nebo je sám vytváří), která předjímají technické problémy studovaných skladeb a zaměřují se na ty oblasti techniky, které se řídkěji vyskytují v běžné literatuře a etudách (dvojhmaty a oktávy, lomené oktávy, trylky, skoky atd.).

Stupnice a akordy

Učitel rozvrhne během čtyř let studia látku tak, aby žák zvládl všechny durové a mollové (harmonické, melodické) stupnice přes 4 oktávy v šestnáctinovém pohybu cca $d = \text{MM } 120$, rozložené kvintakordy kombinované v šestnáctinovém pohybu cca $d = \text{MM } 100$, rozložený zmenšený a dominantní septakord pro poznání.

Žák musí přehrát přiměřenou rychlostí každý rok všechny stupnice a akordy. Stupnice a akordy jsou studovány různými druhy úhozů v rytmických a dynamických variantách.

Etudy

Cílem studia etud je:

- a) získat orientaci v nejrůznějších druzích techniky rovnocenně oběma rukama;
- b) získat vytrvalost (nutnost hry i delších etud);
- c) zafixovat jednotlivé technické problémy na větším počtu etud (v kombinaci s ostatním repertoárem v průběhu čtyř let).

Výběr etud je třeba stanovit tak, aby žák

- a) procvičoval přednostně ty problémy, které mu činí potíže,
- b) procvičoval problémy techniky dříve, než se vyskytnou ve skladbách,
- c) navázal na repertoár I. stupně (např. zařazením delších etud).

J. B. Bach a skladatelé barokní epochy

Cílem studia je

- a) získat základy stylového cítění v interpretaci skladeb barokní epochy;
- b) prohloubit rytmické cítění a smysl pro úhozovou pregnanost, vyrovnanost, velký (espresivní) tón, legáto;
- c) rozšířit schopnost hry z paměti;
- d) prohloubit smysl pro polyfonní hru.

Výběr je závislý na počtu dříve přehraných skladeb této epochy; měl by sledovat rovnocenně tři složky: hru legáto, hru staccato, hru kantilény.

Klasická sonáta

Cílem je:

- a) získat základy stylového cítění v interpretaci skladeb epochy klasicismu;
- b) získat orientaci v sonátové formě - schopnost zvládnout větší formu;
- c) rozšířit schopnosti hry z paměti na sonátovou formu;

d) v oblasti techniky aplikovat "cembalový" (mozartovský) zvuk klavíru, zvláštnosti těchto pasáží, rozdíly proti baroknímu zvuku, problémy trylku, ozdob, lehké techniky atd.

Výběr je závislý na počtu dříve nastudovaných skladeb. Žák by měl v průběhu II. stupně nastudovat alespoň po jedné sonátě J. Haydna, W. A. Mozarta, L. v. Beethovena. V oblasti poznávané literatury sonatiny a drobnější skladby M. Clementiho, J. L. Dusíka, J. Bendy a dalších českých autorů tohoto období, W. A. Mozarta a L. v. Beethovena.

Romantická literatura

Cílem je získat:

- a) základy stylového cítění období romantismu;
- b) prohloubit a pěstovat dále žakovu fantazii, smysl pro barvu nástroje. Seznámit žáka s problémy hry romantické kantilény a frázování. Základy agogiky a rubáta;
- c) v oblasti hry zpevnění aplikace základů harmonie;
- d) v oblasti techniky: pěstovat schopnost měkkého tónu, nuancí, neespresivní tón (doprovod), základy "velké" techniky (akordy, oktávy, bravurní pasáže atd.).

Během 4 let by měl žák nastudovat minimálně 8 závažnějších skladeb (2 za rok). Jednu závažnější skladbu je možno nahradit několika kratšími (např. F. Chopin: Preludia).

Během 4 let musí žák zahrát nejméně po jedné skladbě od F. Chopina, R. Schumanna, F. Mendelssohna-Bertoldiho, P. I. Čajkovského. Další tři skladby vybere učitel nejlépe z těchto autorů: E. Grieg, F. Liszt, J. Brahms a M. P. Musorgskij. Každý rok je nutno hrát dva různé autory.

Česká literatura (období romantické a postromantické)

Cílem je poznání klavírních skladeb klasiků české hudby. Žák zahraje za rok 1 skladbu, za 4 roky musí být zastoupeni nejméně po 1 skladbě: B. Smetana, A. Dvořák, L. Janáček. Další doporučení autoři: Z. Fibich, J. Suk, V. Novák, J. B. Foerster.

Hudba 20. století

Cílem je získat:

- a) základy stylového cítění tvorby 20. století

- b) rytmickou pregnantnost i polyrytmii;
- c) logickou paměť, opírající se o teoretický rozbor;
- d) v oblasti techniky poznat charakteristické druhy úhozů, používané v interpretaci soudobých skladeb (např. staccatissimo, repetiční a mřížová technika atd.).

Každý rok nastuduje žák 1 skladbu tohoto období, přičemž musí být zastoupeni autoři: C. Debussy, S. Prokofjev, D. Šostakovič, po případě B. Bartók, B. Martinů.

Rozdělení studijní látky do ročníků

1. ročník

Technická cvičení podle potřeby.

Všechny stupnice a akordy dur a moll kombinovaně přes 4 oktávy.

Etudy: C. Czerny, op. 299 (výběr nejméně 4).

C. Czerny, op. 821 (výběr nejméně 6) od č. 20-90.

x) J. S. Bach: Dvouhlasé invence (výběr 2-3).

Klasická sonáta.

2 skladby z období romantismu, 1 skladba česká.

1 skladba 20. století.

1 čtyřruční nebo komorní skladba.

Hra z listu sólově a čtyřručně s učitelem.

Postupová zkouška

2 stupnice dur a moll a akordy kombinované přes 4 oktávy.

2 etudy různého technického zaměření, z nichž alespoň jedna delší.

1 skladba J. S. Bacha nebo jiného autora barokního období.

1 věta z klasické sonáty a 1 skladba rom. nebo soudobá.

Na snadné skladbě prokáže žák zručnost ve čtení z listu.

2. ročník

Technická cvičení podle potřeby.

Všechny stupnice a akordy dur a moll kombinovaně přes 4 oktávy

v šestnáctinovém pohybu. Stupnice minimálně MM $\text{♩} = 100$, akordy $\text{♩} = 80$.

Etudy: C. Czerny, op. 299, výběr nejméně 4 náročnějších.

C. Czerny, op. 821, výběr nejméně 6 (č. 91-160.)

x) Doporučený výběr přednesové literatury je na str. 10

J. S. Bach: dvouhlasé invence (2-3) nebo odpovídající skladby barokní epochy.

1 klasická sonáta.

2 romantické skladby.

1 česká skladba.

1 skladba 20. století

1 čtyřruční nebo komorní skladba.

Hra z listu (sólově a čtyřručně s učitelem).

Průběžné poznávání závažných děl hudební literatury.

Improvizovaný doprovod k písním.

Postupová zkouška

2 stupnice dur a moll s akordy kombinovaně přes 4 oktávy v předepsaném tempu.

2 etudy různého technického zaměření.

1 skladba J. S. Bacha nebo jiného autora barokního období.

1 věta z klasické sonáty.

1 skladba romantická a soudobá.

Na snadnější skladbě prokáže žák zručnost ve čtení z listu.

Žáci, kteří se připravují ke studiu učitelství, prokáží schopnost improvizace doprovodu písní v rozsahu probírané látky.

3. ročník

Technická cvičení dle potřeby.

Stupnice a akordy dur a moll kombinovaně přes 4 oktávy v šestnáctinovém pohybu. MM $d = 108-112$, akordy MM $d = 92$, zmenšený septakord.

Etudy: J. B. Cramer-Bülów: 60 vybraných etud (výběr nejméně 4).

J. S. Bach: Tříhlasé invence (2-3) nebo Francouzská suita, nebo odpovídající skladba barokní epochy.

1 čtyřruční nebo komorní skladba.

Hra z listu (sólově a čtyřručně s učitelem)

Průběžné poznávání závažných děl hudební literatury.

Postupová zkouška

2 stupnice dur a moll s akordy kombinovaně přes 4 oktávy v předepsaném tempu.

2 etudy různého technického zaměření.

1 skladba J. S. Bacha nebo jiného autora barokního období.

1 věta z klasické sonáty a 1 skladba romantická nebo soudobá. Na snadnější skladbě prokáže žák zběhlost ve čtení z listu. Žáci, kteří se připravují ke studiu učitelství, prokáží schopnost improvizace doprovodu písní v rozsahu probírané látky.

4. ročník

Technická cvičení podle potřeby. Stupnice a akordy dur a moll kombinovaně přes 4 oktávy v šestnáctinovém pohybu. Stupnice minimálně MM $\mathcal{J} = 120$, akordy MM $\mathcal{J} = 100$. Dominantní septakord s obraty v několika tóninách.

Etudy: J. B. Cramer-Bülow: 60 vybraných etud (4 náročnější). J. S. Bach: Tříhlasé invence (2-3) nebo Francouzská suite nebo odpovídající skladby barokní epochy.

1 klasická sonáta.

2 romantické skladby.

1 česká skladba.

1 skladba 20. století.

1 čtyřruční nebo komorní skladba.

Hra z listu (sólově a čtyřručně s učitelem).

Průběžné poznávání závažnějších děl hudební literatury.

Závěrečná zkouška

Závěrečná zkouška v rozsahu látky požadované k přijímacím zkouškám na pedagogickou fakultu a filosofickou fakultu a pod. Žáci, kteří nebudou pokračovat ve studiu hudební specializace na vysoké škole, ukončí studium veřejným absolventským vystoupením.

Doporučený výběr skladeb

Seznam literatury zahrnuje skladby většiny významných autorů klavírní literatury. Z jejich díla byly vybrány skladby, které odpovídají požadovanému stupni vyspělosti žáků tohoto studijního zaměření a jsou pro uvedené autory charakteristické. Pro zařazení do jednotlivých ročníků je brán zřetel k průměrné fyziologicky disponovanému žákovi (středně velká ruka atd.), rovnoměrné technicky a hudebně vyspělému. Bylo dbáno, aby stupeň technické obtížnosti byl úměrný studovanému materiálu, uváděnému v tom kterém ročníku. Učitel může podle vlastního uvážení nahradit doporučené skladby jinými přiměřenými skladbami, které nejsou uvedeny v seznamu literatury, popř. zvolit i díla určená pro vyšší ročník, jestliže jsou přiměřená žakovým hudebním a technickým schop-

nostem. V seznamu nejsou zařazena podle ročníku díla D. Scarlattioho a J. Haydna, protože není možno přesně označit jednotlivé skladby podle standartních vydání. Nebyla též uvedena díla, která jsou u nás těžko dostupná (zejména novější francouzská klavírní literatura).

Římské číslice po pravé straně sloupce označují ročníky, ve kterých je možno uvedenou sbírku použít. Není-li číslo uvedeno, je určena skladba pro ročník, ve kterém je uvedena. Zkratka K.v. = Köchlvv seznam, MAB = edice Musica Antiqua Bohemica.

1. ročník

- F. Couperin: Sestra Monika
Les Vendaigeuses
La Nanette
- J. Ph. Rameau: Les tendres Plaintes
Staří italští mistři (L. Böhmová - A. Grünfeldová)
D. Scarlati: Sonáty (výběr) I.-IV.
J. S. Bach: Dvouhlasé invence a tříhlasé sinfonie I.-IV.
G. F. Händel: Suita č. 1^x)Gigue
" č. 2 Allegro č. 1
" č. 3 Arie s variacemi
" č.10 Menuet s variacemi
" č.16 Allemande a Gigue
" č. 7 Passacaglia I.-II.
" č.14 (Celá) I.-II.
- J. Benda: Sonata d-moll (MAB č. 3)
J. Haydn: Sonaty (výběr) I.-IV.
W. A. Mozart: Rondo D-dur (K.v. 485)
Sonata C-dur (K.v. 545)
" F-dur (K.v. 135)
" Es-dur (K.v. 282) I.-II.
- L. v. Beethoven: Sonaty op. 49
Variace G-dur (Sonatiny a ronda II -
V. Kurz) I.-II.
Bagately op. 33 č. 3 a 6
" " č. 4 I.-II.

^x) Číslování podle sovětského vydání

- L. v. Beethoven: Bagately op. 119 č. 1-5,8,9
" op. 126 č. 5
- J. L. Dusík: L'Amusoire I.-II.
Melodické etudy op. 16 č. 9 I.-II.
- J. H. Voříšek: Impromptus op. 7 č. 1 I.-II.
- F. Schubert: Moments musicaux op. 94 č. 3 a 6
Dvě scherza I.-II.
- F. Mendelssohn-Bartholdy: Písňe beze slov op.72 č.1-4
" op.19 č.4
" op.30 č.3
- R. Schumann: Pestré listy op. 99 č. 1, 4, 6
" op. 99 č. 8 I.-II.
Listy do památníku op.124, č.2,4,5,6,13,20
op. č.16,18 I.-II.
Dětské scény op. 15 I.-IV.
- F. Chopin: Mazurky op. 33 č. 3
" op. 68 č. 3
" op. 7 č. 2 I.-II.
Preludia op. 28 a-moll, A-dur, c-moll
- F. Liszt: Consolations č. 1 a 4
- J. Brahms: Valčíky op. 39 č. 3,5,9
- E. Grieg: Humoreska op. 6 č. 3 I.-II.
Lyrické kusy op. 12 č. 1,4,7
" op. 38
" op. 43 č. 1-6
" op.65 č. 2,5
Lístek do památníku op. 47 č. 2
- P. I. Čajkovský: Roční doby op. 37 č. 3 a 4
Chanson triste op. 40 č. 2
- A. Skrjabin: Preludia op. 11 č. 4, 15, 22
" op. 11 č. 2, 17 I.-II.
- B. Smetana: Lístky do památníku op. 2 č. 2 a 6
Salonní polka E-dur op. 7 č. 3 I.-II.
Bettina polka
Poetická polka g-moll op. 8 č. 2
Vzpomínka a-moll op. 12 č. 1

- A. Dvořák: Siluety op. 8 č.2
Humoreska Fis-dur
Impromptu G-dur I.-II.
- J. Suk: Tři písně beze slov: Lístek do památníku
Snění
Lístek do památníku F-dur (z r.1895)
Episody: Andante
O Štědrém dni
- V. Novák: Mláďi II. díl op. 55 č. 19-21
- B. Martinů: Bajky I.-II.
- C. Debussy: Preludia č.6 (Stopy ve sněhu)
č.8 (Dívka s vlasy jako len)
č. 22 (Canopa) I.-II.
Dětský koutek I.-II.
- M. Ravel: Preludium
- S. Prokofjev: Babiččiny pohádky op. 31 č. 2,3,4
Gavotta op. 32 č. 3
op. 31 č. 1 I.-II.
op. 12 č. 1 a 2 I.-II.
- D. Šostakovič: Preludia op. 34

2. ročník

- F. Couperin: Le Reveille Matin
La Linote ifarouchée II.-III.
- J. Ph. Rameau: Le Tambourin II.-III.
- D. Scarlatti: Sonáty I.-IV.
- J. S. Bach: Dvouhlasé invence a tříhlasé sinfonie I.-IV.
- G. F. Händel: Suita č. 7 Passacaglia I.-II.
" č.14 (celá) I.-II.
" č.10 Allegro
- J. Benda: Sonaty F-dur (MAB č.4)
c-moll (MAB č.12) II.-III.
Es-dur (MAB č.13) II.-III.
F-dur (MAB č.14) II.-III.
c-moll (MAB č.15) II.-III.

J. Haydn: Sonaty (výběr)	I.-IV.
W. A. Mozart: Sonata Es-dur (K.v. č. 282)	I.-II.
Rondo F-dur (K.v. č. 494)	
Sonata G-dur (K.v. č. 283)	
Adagio h-moll	II.-III.
L. v. Beethoven: Bagately op. 33 č. 4	I.-II.
" op. 119 č. 11	
" op. 126 č. 1	
" op. 126 č. 2	II.-III.
Rondo op. 50 č. 1	II.-III.
Variace Nel cor piu	II.-III.
J. L. Dusík: L'Amusoire	I.-II.
Melodické etudy op. 16 č. 9	I.-II.
" op. 16 č. 12	II.-III.
J. H. Voříšek: Impromptu op. 7 č. 1	I.-II.
Rondo op. 18 č. 1	II.-III.
F. Schubert: Dvě scherza	I.-II.
Moments musicaux op. 94 č. 1	
Sonata a-moll op. 120, II.věta	II.-III.
F. Mendelssohn-Bartholdy: Písně beze slov	
op. 19 č. 2, op. 30 č. 6,	
op. 38 č. 4, op. 62 č. 3,	
op. 67 č. 5, op. 102 č. 6,	
op. 38 č. 2, op. 53 č. 4	II.-III.
R. Schumann: Pestré listy op. 99 č. 3	
op. 99 č. 8	I.-II.
Lístky do památníku op. 124 č. 16 a 18	I.-II.
" op. 124 č. 11	
" op. 124 č. 9	II.-III.
Dětské scény op. 15	I.-IV.
F. Chopin: Mazurky op. 7 č. 2	I.-II.
" op. 33 č. 1	
" op. 63 č. 2	
" op. 17 č. 2	II.-III.
" op. 24 č. 1	II.-III.
" op. 67 č. 2	II.-III.
" op. 68 č. 2 a 4	II.-III.

- F. Chopin: Preludia op. 28 c-moll, h-moll, E-dur
Valčík op. 70 č. 2 II.-III.
Nocturno op. 15 č. 3 II.-III.
- J. Brahms: Valčíky op. 39 č. 2, 4
" op. 39 č. 12 II.-III.
- E. Grieg: Humoreska op. 6 č. 3 I.-II.
- P. I. Čajkovský: Roční doby op. 37 č. 10
" op. 40 č. 6
Valčík op. 51 č. 6 II.-III.
- A. Skrjabin: Preludia op. 11 č. 2, 17 I.-II.
" op. 11 č. 5, 9, 13, 21
" op. 11 č. 16 II.-III.
- B. Smetana: Salonní polka E-dur op. 7 č. 3 I.-II.
Vzpomínka na Plzeň
Valčík č. 4 a 5
Bagatelles et Impromptus č. 2, 3, 4
Lístek do památníku op. 2 č. 1
Črty op. 4 č. 2 (Idyla)
Polka f-moll II.-III.
- A. Dvořák: Impromptu G-dur I.-II.
Siluety op. 8 č. 1, 5, 10, 11
" op. 8 č. 6, 9 II.-III.
Mazurka op. 56 č. 3 II.-III.
Poetické nálady op. 85 č. 3, 6, 13 II.-III.
- L. Janáček: Po zarostlém chodníčku seš.I č.1-4, 6-10 II.-IV.
seš.II č. 1 a 2 II.-IV.
- J. Suk: Episody: Ella polka
Lístek do památníku
Idylky op. 7 č. 4 II.-III.
- B. Martinů: Bajky I.-II.
Loutky (Harlekýn)
Esquisses de Dances č. 1 a 2 II.-III.
- C. Debussy: Dětský koutek I.-II.
Preludia č. 22 (Canopa) I.-II.
č. 1 (Delfské tanečnice)
Svit luny II.-III.

- S. Rachmaninov: Moments musicaux op. 16 č. 5
op. 16 č. 3 II.-III.
Preludium op. 23 č. 10 II.-III.
S. Prokofjev: Babiččiny pohádky op. 31 č. 1 I.-II.
Gavotty op. 12 č. 1 a 2 I.-II.
D. Šostakovič: Preludia op. 34 I.-III.
Tři fantastické tance op. 1 II.-III.

3. ročník

- F. Couperin: La Linotte éfarouchée II.-III.
Les petits Moulins à vent
La Bandoline III.-IV.
J. Ph. Rameau: Le Tambourin II.-III.
D. Scarlatti: Sonáty (výběr)
J. S. Bach: Dvuhlasé invence a tříhlasé sinfonie I.-IV.
Francouzské suity III.-IV.
G. F. Händel: Suita č. 10 celá
" č. 12 "
" č. 9 " III.-IV.
J. Benda: Sonáta c-moll (MAB č. 12) II.-III.
" Es-dur (MAB č. 13)
" F-dur (MAB č. 14)
" c-moll (MAB č. 15)
" G-dur (MAB č. 8)
" a-moll (MAB č. 9)
J. Haydn: Sonáty (výběr)
W. A. Mozart: Adagio h-moll II.-III.
Sonata C-dur (K.v. 330)
L. v. Beethoven: Bagatelly op. 126 č. 2 II.-III.
" op. 33 č. 1 III.-IV.
" op. 119 č. 6 III.-IV.
Rondo op. 50 č. 1 II.-III.
Variace Nel cor piu II.-III.
J. L. Dusík: Melodické etudy op. 16 č. 12 II.-III.
La Chasse
Les Adieux II.-III.

J. H. Voříšek: Rondo op. 18 č. 1	II.-III.
" op. 18 č. 2	
Impromptus op. 7 č. 2	III.-IV.
" op. 7 č. 4	III.-IV.
F. Schubert: Sonáta A-dur op. 120 II. věta	II.-III.
Moments musicaux op. 94 č. 2	
" op. 94 č. 4	III.-IV.
Impromptus op. 90 č. 3	III.-IV.
" op. 142 č. 2	III.-IV.
F. Mendelssohn-Bartholdy: Písně beze slov op. 38 č. 2	II.-III.
" op. 53 č. 4	II.-III.
" op. 19 č. 6	
" op. 19 č. 1	III.-IV.
" op. 85 č. 1	III.-IV.
Dětské písně op. 72 č. 5, 6	III.-IV.
R. Schumann: Romance op. 28 č. 2	
Fantastické kusy op. 12 č. 1, 3	III.-IV.
Pestré listy op. 99 č. 7	
Listy do památníku op. 124 č. 9	II.-III.
" op. 124 č. 7, 10, 12	
Dětské scény op. 15	I.-IV.
F. Chopin: Mazurky op. 17 č. 2	II.-III.
" op. 24 č. 1	II.-III.
" op. 67 č. 2	II.-III.
" op. 68 č. 2	II.-III.
" op. 68 č. 4	II.-III.
" op. 7 č. 1	
" op. 24 č. 3	
" op. 6 č. 2	III.-IV.
" op. 63 č. 3	III.-IV.
Preludia op. 28 Des-dur	III.-IV.
Valčíky op. 70 č. 2	II.-III.
" op. 34 č. 2	III.-IV.
" op. 69 č. 1, 2	III.-IV.
Nocturna op. 15 č. 3	II.-III.
" op. 9 č. 2	III.-IV.
" op. 37 č. 1	III.-IV.
" op. 72 č. 1	III.-IV.

- F. Liszt: Consolation č. 2 III.-IV.
J. Brahms: Valčík op. 39 č. 12 II.-III.
" op. 39 č. 7, 8, 10, 15, 16
P. I. Čajkovskij: Valčíky op. 51 č. 6 II.-III.
Roční doby op. 37 č. 7, 6
" op. 37 č. 5 III.-IV.
" op. 19 č. 3, 4 III.-IV.
A. Skrjabin: Preludium op. 11 č. 16 II.-III.
" op. 11 č. 10 III.-IV.
B. Smetana: Polka f-moll II.-III.
Louisina polka
Jiřinková polka
Polka Es-dur (1846)
Črty - Přívětivá krajina op. 5 č. 3 III.-IV.
Svatební scény - Ženich a nevěsta III.-IV.
Polka op. 13 č. 1
A. Dvořák: Siluety op. 8 č. 6, 9 II.-III.
Mazurka op. 56 č. 3 II.-III.
Poetické nálady op. 85 č. 3, 6, 13 II.-III.
Suita op. 98, 4. věta
Berceuse
Lístek do památníku fis-moll III.-IV.
Humoresky op. 101 č. 1, 3 III.-IV.
L. Janáček: Po zarostlém chodníčku I. 1-4, 6-10 II.-IV.
II. 1, 2 II.-IV.
J. Suk: Idylky op. 7 č. 4 II.-III.
Bagatella C (1898)
Capriccio op. 7 č. 2
" op. 12 č. 3
B. Martinů: Esquisses de Dances 1, 2 II.-III.
C. Debussy: Svit luny II.-III.
Preludium č. 17 - Vřes III.-IV.
M. Ravel: Valčíky č. 2, 3 III.-IV.
S. Rachmaninov: Moment musical op. 16 č. 8 II.-III.
Preludium op. 23 č. 10 II.-III.
" op. 23 č. 1
" op. 32 č. 5 III.-IV.
" op. 3 č. 2 III.-IV.

D. Šostakovič: Preludia op. 34	I.-III.
Tři fantastické tance	II.-III.
4. ročník	
F. Couperin: La Bandoline	III.-IV.
J. Ph. Rameau: La Poule	
La timide	
D. Scarlatti: Sonáty	
J. S. Bach: Dvouhlasé a tříhlasé invence	I.-IV.
Francouzské suity	III.-IV.
Temperovaný klavír (Výběr snadnějších preludií)	
G. F. Händel: Suita č. 9	III.-IV.
J. Haydn: Sonáty (výběr)	
W. A. Mozart: Sonáta F-dur (K. v. 280)	
" F-dur (K. v. 332)	
Fantasie c-moll	
L. v. Beethoven: Bagately op. 33 č. 1	III.-IV.
" op. 119 č. 6	III.-IV.
Sonáta op. 14 č. 1	
" op. 14 č. 2	
J. L. Dusík: La Consolation	
J. H. Voříšek: Impromptu op. 7 č. 2	III.-IV.
" op. 7 č. 4	III.-IV.
Variace op. 19	
Rapsodie op. 1 č. 9	
F. Schubert: Moments musicaux op. 94 č. 4	III.-IV.
Impromptus op. 90 č. 3	III.-IV.
" op. 142 č. 2	III.-IV.
" op. 90 č. 4	
Moments musicaux op. 94 č. 5	
Sonáta a-moll op. 143, II. věta	
" B-dur op. posthumní, III. věta	
F. Mendelssohn-Bartholdy: Písně beze slov op. 19 č. 1	III.-IV.
" op. 89 č. 1	III.-IV.
" op. 53 č. 2	
" op. 62 č. 1	
" op. 102 č. 3	

- F. Mendelssohn-Bartholdy: Dětské písně op. 72 č. 5-6 III.-IV.
Scherzo h-moll (1938)
op. 16 č. 1
- R. Schumann: Fantastické kusy op. 12 č. 1, 3 III.-IV.
" op. 12 č. 6
Arabeska op. 18
Pestré listy op. 99 č. 5, 11
Dětské scény op. 15 I.-IV.
- F. Chopin: Mazurky op. 6 č. 2 III.-IV.
" op. 63 č. 3 III.-IV.
" op. 7 č. 3
" op. 17 č. 4
" op. 24 č. 2
" op. 33 č. 4
Preludia op. 28 Des-dur III.-IV.
" G, cis, es
Valčík op. 34 č. 2 III.-IV
" op. 69 č. 1, 2 III.-IV
" op. 64 č. 2
Nocturna op. 9 č. 2 III.-IV.
" op. 37 č. 1 III.-IV.
" op. 72 č. 1 III.-IV.
" op. 32 č. 1
" op. 55 č. 1
- F. Liszt: Consolation č. 2 III.-IV.
" č. 3
Nocturno č. 2
- J. Brahms: Valčík op. 39 č. 11
- P. I. Čajkovskij: Roční doby op. 37 č. 5 III.-IV.
" op. 19 č. 3, 4 III.-IV.
" op. 10 č. 1
Humoreska op. 10 č. 2
" op. 19 č. 1
- A. Skrjabin: Preludium op. 11 č. 10 III.-IV.
- B. Smetana: Svatební scény 2. část III.-IV.
Polka op. 13 č. 1 III.-IV.
Polka Ze studentského života
Lístek do památníku 8 op. 2 č. 3
Poetická polka op. 8 č. 1

- A. Dvořák: Lístek do památníku fis-moll III.-IV.
Humoresky op. 101 č. 1, 3 III.-IV.
" op. 101 č. 2
Mazurka op. 56 č. 5, 6
- L. Janáček: Po zarostlém chodníčku I. 1-4, 6-10 III.-IV.
II. č. 1,2 III.-IV.
- J. Suk: Suita op. 21 č. 2 (menuet)
Jaro op. 22 č. 2 (Vánek)
- V. Novák: Serenáda č. 1
Slovácká suite č. 1, 3, 5
- B. Martinů: Esquisses de Dances 3, 4
- C. Debussy: Preludia č. 17 (Vřes) III.-IV.
" č. 10 (Potopená katedrála)
- M. Ravel: Valčíky č. 2, 3 III.-IV.
- S. Rachmaninov: Preludium op. 32 č. 5 III.-IV.
" op. 3 č. 2 III.-IV.
Etuda op. 33 č. 5

Učební plán č. 13

Studijní zaměření: příprava ke studiu na středních pedagogických školách, pedagogických fakultách a filosofických fakultách (hlavní předmět hudební nauka - pro žáky bez předchozí hudební průpravy)

Předmět	Ročník			
	1.	2.	3.	4.
1. Hudební nauka	1,5	1,5	1,5	1,5
2. Hra na hudební nástroj (klavír)	2	2	2	2
3. Elementární improvizace (doprovody k písním), hra na lehkoovladatelné nástroje, základy taktovací techniky	-	-	0,5	0,5
Celkový počet vyučovacích hodin týdně	3,5	3,5	4	4
Nepovinný předmět sborový zpěv	1	1	1	1

Do této zkrácené formy studia se přijímají žáci zpravidla starší 10 let, kteří se budou ucházet o přijetí ke studiu na středních pedagogických školách nebo žáci zpravidla starší 14 let, kteří se budou ucházet o přijetí ke studiu na pedagogických fakultách nebo filosofických fakultách a kteří neprošli předchozí hudební přípravou. Délku studia pro jednotlivé žáky stanoví ředitel školy s využitím ustanovení § 4 odst. 7 Vyhlášky MŠ ČSR o lidových školách umění (Sb. 1980-částka 14,51) individuálně podle jejich konkrétní potřeby.

Výchovně vzdělávací cíl

Cílem tohoto studijního zaměření je umožnit nadaným starším začátečnickům intenzivní přípravu ke studiu hudební výchovy na zvolené škole. S ohledem na předpokládanou délku studia na LŠU vypracuje proto učitel hry na klavír individuální studijní plány jednotlivých žáků tak, aby získali nejdůležitější základní pianistické návyky, potřebné při hře portamenta, legata, staccata, hře dvojhmatů, stupnic a akordů, běžně používaných ozdob a oktáv. Žák má získat pohotovost orientaci při hře na bílých i černých klávesách a dovést ji spojit se čtením notového zá-

pisu na dvou notových osnovách v G i F klíči při zachování intonační čistoty, rytmu, artikulace a dynamiky, při čemž těžiště studia je v získání co největší možné zběhlosti a pohotovosti s důrazem na kultivovanost hudebního projevu. Žák se má naučit hrát z listu skladby jednoduché faktury a hrát podle sluchu jednoduché písně v různých tóninách s improvizovaným doprovodem TSD.

Studijní úkoly

Během studia žák postupně zvládá studijní úkoly (Prostředky k dosažení stanovených cílů), uvedené v učebních osnovách hry na klavír pro I. stupeň. Vzhledem k věku žáků, jejich rozumové a fyzické vyspělosti (velikost ruky), větším hudebním zkušenostem a hodinové dotaci v učebním plánu, je možno postupovat rychleji a koncentrovaněji a některé studijní úkoly zařazovat daleko dříve, nežli stanoví učební osnovy sedmiletého studia I. stupně. Od žáků je nutno vyžadovat uvědomělé osvojování nových dovedností a od počátku systematicky spojovat teoretické poznatky s praxí. Při tom je třeba při realizaci hudebního materiálu důsledně dodržovat zásadu primárního vytváření sluchové i konkrétní zvukové představy a neustálé sluchové sebekontroly žáka.

Průpravná cvičení volí učitel velmi promyšleně tak, aby na nich žák mohl účinně a úsporně procvičit jednotlivé studijní úkoly. Všechna průpravná cvičení je třeba vyžadovat z paměti v rytmických, úhových a dynamických variantách a v transpozicích.

Získané dovednosti se aplikují bezprostředně při hře vhodných etud a přednesových skladeb doporučených v oddíle Hudební materiál, které učitel doplňuje a obměňuje podle individuálních potřeb, studijního zaměření, schopností a zájmů žáka. Při výběru přednesových skladeb je třeba dbát, aby odpovídaly nejen technické a hudební úrovni žáka, ale aby byly též přiměřené jeho duševní a emocionální vyspělosti. Během studia se má žák naučit interpretovat skladby různých nálad, žánrů, forem a stylových období a dle možnosti se prakticky seznámit s některými dostupnými skladbami významných představitelů naší i světové hudební kultury.

Hudební materiál

Stupnice a akordy

Durové a mollové stupnice a akordy (výběr podle individuálních potřeb a možností žáka)

Chromatické stupnice.

Technická cvičení

Z. Böhmová-A. Grünfeldová: Technická a úhozová cvičení

E. Gněsina: Přípravná cvičení

Školy a etudy

E. Kleinová-V. Laudová: Škola hry na klavír pro střední pedagogické školy (1. - 4. r.).

E. Kleinová-A. Fišerová-E. Müllerová: Album etud I.-IV.

K. Černý op 139: 100 cvičení

E. Kleinová: Škola hry z listu na základě čtyřruční hry

Z. Průšová-Z. Janžurová: S písničkou u klavíru

Přednesové skladby

Album starých mistrů (Sarauer-Křížková)

Drobné skladby 17.-18. stol. Ed. LŠU

Klasikové a jejich současníci (Křížková-Sarauer)

První knížka polyfonní hry (Křížková-Vlková)

Knížka polyfonní hry II (" ")

Starí mistři dětem Ed. LŠU

Úvod do sonatin (Polívka)

České sonatiny (Emingerová)

Snadné klavírní skladby 17.-18. stol. (Sarauer-Křížková)

Sonatiny a ronda I (Kurz)

J. S. Bach: Knižka pro A. M. Bachovou

Malá preludia a fugety

L. v. Beethoven: Německé tance

Skotské tance

J. L. Dusík op 20: Sonatiny

F. X. Dušek: Šest sonatin (Sýkora)

Sonatiny

- G. F. Händel: Ciaccona Ed. LŠU
G. P. Telemann: Dvě skladbičky Ed. LŠU
G. Kř. Vaňhal: Snadné sonatiny (V. Müllerová)
Ze sonatin Ed. LŠU
P. I. Čajkovský op. 39: Album pro mládež
Z. Fibich: Album II (Kurzová)
Tři skladby Ed. LŠU
E. H. Grieg op. 12: Lyrické kusy
F. Schubert: Valčíky Ed. LŠU
R. Schumann op. 68: Album pro mládež
M. Dlouhý: Sonatina piccola
P. Eben: Svět mladých
100 lidových písní
J. Hanuš: Vteřiny v přírodě
O. Mácha: Hudební vlastivěda
S. Novák: Hry a popěvky
J. Páleníček: České pohádky
J. Pauer: Na šťastnou cestu
M. Raichl: 2x10 (Panton)
A. Sarauer: Z kraje rybníků
Kl. Slavický: Na černých a bílých
Klavír z mládí
E. Suchoň: Maličká som
B. Martinů: Loutky
V. Novák op. 35: Mládí I
B. Bartók: Dětem I.-III.
J. Garscia op. 5: Miniatury
A. Chačaturjan op. 21: Album pro mládež
D. Kabalevský op. 39: Klavírní album pro děti
op. 27: Vybrané skladby pro děti
Album pro mládež (Supraphon)
S. Majkapar op. 28: Birjulki
op. 33: Miniatury
Klavírní skladby (Sov. skladatelé dětem)
Maďarští skladatelé dětem Ed. LŠU
S. Prokofjev op. 65: Dětská hudba
C. Reinecke op. 136: Šest sonatin pro klavír

Podle schopností žáka je možno ke konci studia zařadit výběr technicky dostupných drobných skladeb B. Smetany, A. Dvořáka, L. Janáčka, F. Chopina atd.

Postupové zkoušky

Na konci každého školního roku vykoná žák postupovou zkoušku, při které prokáže zvládnutí naplánovaných studijních úkolů, v tomto rozsahu:

2 stupnice dur a moll a akordy k hraným stupnicím

2 delší popř. 1 delší a 2 kratší etudy různého technického zaměření,

2 přednesové skladby různého žánru popř. stylu z paměti.

Hra z listu přiměřeně náročné skladby.

Hra známé písně s improvizovaným harmonickým doprovodem v různých tóninách.

Závěrečná zkouška

V posledním roce studia na LŠU vykoná žák závěrečnou zkoušku v rozsahu látky připravené k přijímací zkoušce ke zvolenému dalšímu studiu a v termínu před jejím konáním.

Klavírní improvizace

Cílem improvizace je rozvinutí hudebního myšlení a tvořivých schopností žáka, jeho pohotovosti bezprostředně na nástroji realizovat vlastní tvůrčí záměr podložený sluchovou představou a hudebně teoretickými znalostmi.

Při improvizaci využívá žák svých nástrojových dovedností i všech znalostí a dovedností získaných v ostatních předmětech, zejména v hudební nauce a nauce o hudbě (intonace, sluchová analýza, základy harmonie a hudebních forem). Naopak schopnost pohotově a tvořivě reagovat, kterou získává žák při improvizaci, využije při hře z listu, doprovodu i v komorní nebo souborové hře. Žáci, kteří se připravují ke studiu učitelství, uplatní znalost improvizace ve své příští pedagogické praxi (doprovody lidových písní, práce s pěveckým sborem, hudební hry v FO, hudebně literární pásma, korepetice v tanečních kroužcích ap.) i při své sólistické, komorní nebo souborové činnosti.

S ohledem na rozsah znalostí a dovedností, získaných v předcházejícím studiu a míru schopností žáka je nutný individuální přístup, přičemž postupujeme od jednoduššího ke složitějšímu, od podstatného k méně důležitému.

U všech žáků rozvíjíme:

- a) sluchově-logickou paměť (na základě analýzy a syntézy hraných a poslouchaných úryvků či celých skladeb)
- b) sluchovou představu (melodie, rytmus, harmonie)
- c) představu na základě logického myšlení (obsahová stránka, formotvorné prvky melodické, rytmické a harmonické)
- d) tvůrčí fantazii žáka
- e) schopnost pohotové reakce na náhodu

To se uskutečňuje

- hrou známých písní a skladeb podle sluchu,
- tvorbou melodií na daných harmonických funkcích
- harmonizací melodií
- tvorbou protihlasu a imitací k daným melodiím
- tvorbou předeher, meziher a doher k písním

- analýzou, obměňováním a nápodobou jednoduchých skladeb různých forem (malá písňová forma, variace, rondo, velká písňová forma)
- volnou improvizací vyjadřující různé nálady, děj a pod.

Schopnost pohotového uplatnění získaných dovedností se rozvíjí:

- čtyřruční hrou žáka s učitelem
- improvizovaným doprovodem ke zpěvu nebo hře jiného nástroje,
- spoluprací žáka s dramatickým nebo tanečním oborem LŠU, zájmovými kroužky na střední škole nebo středním odborném učilišti ap.
- samostatnou prací žáka s dětským zájmovým kolektivem.

Při tvorbě melodie na daných harmonických funkcích můžeme spojovat akordy jako při hře kadencí (TSDT) nebo je můžeme vzájemně kombinovat.

Příklad rozdělení harmonických funkcí na 4 taktý: T/ D/DD/ T//, T/ S/ D/ T//

na 8 taktů: T/ S/ S/ T/ T/ D/ D/ T//, D/ T/ S/ T/ D/ T/ D/ T//,
S/ T/ D/ T/ S/ T/ D/ T//

8 taktů s použitím vedlejších harmonických funkcí:

T/ S/ D/ T/ VI/ II/ D/ T//, T/III./ S/ D/ VI./ II./ D/ T//

Jedna harmonická funkce může vyplňovat 1 i více taktů, jednu dobu apod.:

T/ S T/ D/ T//, T^o S^o T^o S^o T^o D/ VI/ S^o D/ T^o//

Při hledání vhodných spojů harmonických funkcí nám pomohou rozborry lidových písní nebo krátkých jednoduchých skladbiček. Můžeme si jejich uspořádání harmonie vypůjčit. Příklady na 4-12 taktů:

T/ S/ T D/ T// - Czerny op. 261 č. 9

T/D T D/ T D T D/ T S / T D T S // - Czerny op. 261 č. 12

T/ T/ T/ D/ D/ D/ D/ T// - Skákal pes přes oves

T/ T/ T/ T /: D/ T/ D/ T:// - Prší, prší

Z oblasti populární hudby si můžeme vypůjčit tzv. "Houpačky"

Jde o spoje: T/ VI/ II/ D//, T/ III/ S/ D//, jejichž prostým opakováním rozšíříme akordickou základnu na 16 i více taktů, přičemž celou skladbu ukončíme tonikou. Melodii můžeme začít tvořit z akordických tónů (nejdříve dlouhé, pak kratší hodnoty) - vzniknou nám tak cvičení různě rozložených akordů. Teprve přidáním melodických tónů získáme bohatší melodickou linku. Kvalitu

melodie si můžeme zajistit analýzou písní a skladbiček (např. při hře z listu), kde si všímáme motivu a práce s ním, vět, souvětí, pravidelnosti i nepravidelnosti a snažíme se o napodobování.

Při harmonizaci melodie rozvíjíme žákovu schopnost uplatnit nejen známé a vyzkoušené harmonické funkce (TDS), ale též akordy jiné, které se nepoužívají tak často, které žák třeba zpočátku neidentifikuje. Jednu a tutéž melodii můžeme podložit různými harmonickými funkcemi, přičemž je vhodné přizpůsobovat těmto změnám i stylizaci a způsob interpretace (jiné harmonické napětí to nese s sebou). Zároveň po analýze melodie (žák by ji měl charakterizovat) hledáme nejadekvátnější doprovod.

Při polyfonickém zpracování písní a improvizace vycházíme z kontrapunktu funkčního, tj. rozvíjíme žákovo lineární myšlení na harmonickém základu. Seznámíme žáka s druhy pohybu hlasů (protipohyb, stranný, rovný a paralelní pohyb), technikou kontrapunktu a imitace. Tvoření kontrastujícího spodního nebo vrchního protihlasu k dané melodii procvičujeme nejprve na jednoduchém základu např. stupnici. Imitaci, tj. napodobení motivického (tématického) materiálu na druhém hlase v určitém časovém odstupu, procvičujeme na daných písňových motivech resp. písních, přičemž používáme nejprve imitace přísné, pak volné. Formy k napodobování najdeme v lidových písních (1-3 dílné, pravidelné i nepravidelné), v drobných skladbičkách rozebíraných při hře z listu ap. Předlohu pro variace můžeme hledat v klasických variacích (Mozart, Beethoven), kde si všimneme způsobu figurace melodie, jejich rytmických úprav, změně tempa, tónorodu, kontrastů mezi jednotlivými variacemi, jejich uspořádání do formálně jednotlivého celku, využití interpretovy nástrojové dovednosti. U moderních variací si budeme všimnout i práce s barvou, silou tónu. Pro příklady velké písňové formy a tanečních forem můžeme sáhnout i do repertoáru populární hudby, přičemž rozvíjíme hru podle sluchu i hru podle akordických značek.

Chceme-li věnovat větší pozornost předehrám, mezihrám a dohrám k lidovým písním či tancům, poslouží nám např. Smetanovy České tance, kde si budeme všimnout jeho práce s motivem, jeho modulací ap.

